

ἀντικρὺ τῆς Ὑδρας. Ἐν δεινῇ θέσει εὐρέθησαν καὶ πλοῖα τῆς πρὸς ἀνατολὰς μοίρας, ὥστε ὀλίγα, ἐν οἷς καὶ ἡ ναυαρχίς, ἤλθον ὅπου ἐμάχοντο τὰ τοῦ Κριεζῆ καὶ τοῦ Λεμπέση· ἦσαν δὲ τὰ προσελθόντα τὰ τοῦ Σαχτούρη, τοῦ Χατζῆ-Ἀναργύρου, τοῦ Παναγιώτα, τοῦ Δημήτρη Μιαούλη, τοῦ Τσοῦπα, τοῦ Ῥάφτη καὶ τοῦ Λαχανῶ. Ἡ μικρὰ δὲ αὕτη δύναμις ἐπολέμησε μέχρι τῆς ἑσπέρας, καὶ δὲν ἄφησε τὸν ἐχθρικὸν στόλον νὰ πλεύσῃ, καθὼς ἐμελέτα, εἰς τὸν ἀργολικὸν κόλπον. Νυκτὸς δὲ γενομένης ὁ μὲν Τουρκικὸς στόλος ἐξεπελάγησεν, ὁ δὲ Ἑλληνικὸς ἐμεινεν ἐντὸς τοῦ Πορθμοῦ. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐκανονοβλήθησαν μακρόθεν οἱ δύο στόλοι ἰκανὴν ὄραν διαρκούσης ἄκρας νηνεμίας. Τὴν δὲ ἐπιούσαν καθὼς καὶ τὴν παρελθούσαν νύκτα ἐφεγγοδόλουν ὅλα τὰ πλησίον βουνὰ τῆς Πελοποννήσου, καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καθὼς καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς οἱ ἐπὶ τῶν νήσων Ὑδρας καὶ Σπετσῶν καὶ οἱ κάτοικοι τῶν ἀντικρὺ χωρίων Κρανιδίου καὶ Ἐρμιόνης ὅλοι ἐγρηγόρουν· συνέρρευσαν δὲ πρὸς τὸ παράλιον καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐνοπλοὶ ἄλλοθεν. Τὴν δὲ ὑστεραίαν οἱ στόλοι ἐμειναν ἄπρακτοι, ἂν καὶ ὁ ἐχθρικός ἐπλησίασε ταῖς Σπέτσαις, ταῖς ἐπλησίασε καὶ τὴν 11, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τότε ἐκανονοβόλησαν. Τὴν δὲ 12 ἐπροχώρησεν ὀλόσωμος πρὸς τὸ Ναύπλιον· ὠπισθόπλεε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς σκοπεύων νὰ τὸν κτυπήσῃ πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, ὅπου ἐναυλόχουν τινὰ πυρπολικά. Ἀλλ' ὁ ἐχθρικός προχωρήσας ἕως οὗ ἀπέιχε τοῦ Ναυπλίου 10 μίλια, ἀνεκόχουσεν αἰφινιδίως καὶ ἐστειλεν εἰς τὴν πόλιν πλοῖον ὑπὸ σημαίαν αὐστριακὴν φέρον τροφάς. Τὸ πλοῖον τοῦτο συνελήφθη ὑπὸ τῶν αἰφνης ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἀναφανέντων πυρπολικῶν τοῦ Τσερεμέ καὶ τοῦ Θεοδωρῆ Ὑδραίων· εὐρέθησαν δὲ καὶ γράμματα ἐν αὐτῷ

στελλόμενα παρὰ τοῦ καπητάμπασα πρὸς τὰς ἐν Ναυπλίῳ Ἀρχὰς καὶ λέγοντα, ὅτι τὰ πάντα ἦσαν λίαν καλὰ, ὅτι τὸ Σούλι ἔπεσε καὶ ὅλοι οἱ ἐν αὐτῷ ἄπιστοι κατηφανίσθησαν, ὅτι ὁ ἐπανελθὼν εἰς Κόρινθον βασιλικὸς στρατὸς δὲν ἐβλάβηθη καὶ ἐπανέστρεφεν εἰς Ἄργος, ὅτι νέα στρατεύματα παρηκολούθουν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Χουρσῆδη, ὅτι ναυμαχῆσας ὁ ἀήττητος στόλος, ἔβλαβηκεν ἑλληνικὰ πλοῖα ἐβύθισε καὶ 2 ἔκαυσε, καὶ ὅτι ὁ καπητάμπασας δὲν ἔκρινεν εὐλογον νὰ εἰσπλεύσῃ, διότι ἦσαν τὰ νερὰ ῥηχὰ, καὶ διότι ἐβεβαιώθη, ὅτι ἕ πυρπολικά τῶν ἀπίστων ἦσαν πλησίον τοῦ φρουρίου παραφυλάττοντα, καὶ 10 ἐν τῷ λιμένι τῶν Σπετσῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἔστειλε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πλοῖον φέρον τροφάς, διανοούμενος νὰ στείλῃ καὶ ἄλλας. Καὶ ταῦτα μὲν περιεῖχον ἐν περιλήψει τὰ γράμματα. Ὁ δὲ ἐχθρικός στόλος οὔτε κατὰ τῶν ἀπέμπροσθεν αὐτοῦ συλλαβόντων τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος αὐστριακὸν πλοῖον ἐκινήθη, οὐδὲ ἄλλας τροφάς ἐπέχειρησε νὰ στείλῃ· ἀλλὰ ἐπόδισε τὴν ἐπιούσαν καὶ ἐξήρχετο ἐν τοσαύτῃ βίᾳ, ὥστε, ἀφ' οὗ ἀφώπλισε κατὰ τὰ παράλια τῆς Λακωνίας ἐν δικάταρτόν του ὡς βραδύπλου, τὸ ἔκαυσε· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἦτο ὀλίγος, δὲν ἐξέπλευσεν ὅλος τοῦ κόλπου εἰμὴ τὴν ὑστεραίαν παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ, κανονοβόλων μακρόθεν καὶ κανονοβολούμενος. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκάθησε πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς Ὑδρας ἐν δίκροτον· ἀλλὰ μετακομισθέντων τῶν κανονίων του εἰς ἄλλο πλοῖον, ἐξέκαθησε πρὶν φθάσῃ τὰ κατ' αὐτοῦ κινήθηνα πυρπολικά. Τὴν δὲ 15, πνέοντος ἀνατολικοῦ ἀνέμου, ἐξεπελάγησεν ὁ ἐχθρικός στόλος καὶ κατέπλευσεν εἰς Σούδαν· ἐπανέπλευσε τότε καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος εἰς τοὺς λιμένας του.

ΣΠΥΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ

ΓΕΡΟΝΤΑΣ, ΧΙΟΣ, ΜΙΤΥΛΗΝΗ, ΚΡΗΤΗ

24 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ — 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1824

Ὁ Μιαούλης ὅστις, ἀπασχοληθεὶς εἰς ἐτέρας ὑπηρεσίας, δὲν εἶχε παρευρεθῆ εἰς τοὺς περὶ Σάμον ἀγῶνας, καθ' οὓς ἀνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ ἀντιναυάρχου Γεωργίου Σαχτούρη, κατέπλευσεν ἤδη τῇ 22 εἰς Πάτμον καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸς τὴν ἡγεμονίαν. Ὁ φοβερὸς τῶν πολεμίων στόλος ἔφερε 50,000 ναύτας καὶ στρατιώτας καὶ 2500 πυροβόλα, οἱ δὲ ἡμέτεροι δὲν εἶχον ν' ἀντιτάξωσιν εἰμὴ 70 σκάφη καὶ 800 πυροβόλα μικρᾶς ἐν γένει ὀκλιῆς. Καὶ ὅμως ἐν τοιαύτῃ δυνάμει δυσαναλογία ἐμελλον νῦν νὰ συγκροτήσωσιν οὐχὶ πλεον ἀπλᾶς συμπλοκάς, ἀλλὰ ἀληθεὶς ἐκ παρατάξεως μάχης. « Ἡ ναυτικὴ ἱστορία, λέγει ὁ ναύαρχος Jurien de la Gravière, οὐδεμίαν

ἴσως παρίστησι σελίδα ἀξιοτέραν νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν παντὸς ναυτικοῦ ἀνδρός. »

Ὁ κατερχόμενος ἐκ Σάμου πρὸς τὴν Ἀλικαρνασσὸν ἀπαντᾷ ἀριστερᾶ ἐπὶ τῆς ἀσιανῆς παραλίας τὸν κόλπον τὴν καλούμενον τοῦ Γέροντος, δεξιᾶ δὲ πολυάριθμα νησία, ὧν τὰ κυριώτερα εἰσιν ἡ Πάτμος, ἡ Λειψῶ, ἡ Λέρος καὶ ἡ Κάλυμνος. Προχωρῶν πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς ἀσιανῆς ἡπείρου Ἀλικαρνασσόν, ἔχει δεξιᾶ, κατέναντι ταύτης κειμένην, τὴν νῆσον Κῶν, ὅπισθεν δὲ τοῦ μεταξύ τῶν δύο τούτων σημείων πορθμοῦ βυθίζεται ἐν τῇ ἡπείρῳ ὁ κόλπος ὁ καλούμενος τῆς Κῶ. Οἱ ἡμέτεροι, ὡς προείπομεν, συνεκεντρώθησαν περὶ Λέρον, Λειψῶ καὶ Πά-

τρων· οἱ δὲ Τούρκοι μεταξύ Ἀλικαρνασσοῦ καὶ Κῶ. Ἐπειδὴ κατὰ αὐγούστον ἐπικρατοῦσιν ἐτησίαι, οἱ ἡμέτεροι κατέλαβον θέσιν, ἐν ἧ οὐ μόνον τὴν Σάμον προεφύλαττον, ἀλλὰ καὶ πιθανότητα εἶχον νὰ εἶνε προσήνεμοι. Ἀποφασίσαντες δὲ νὰ ἐπιτεθῶσιν, ἀπῆρυν τῇ 24. Ἀπόσπασμα συγκείμενον ἐκ 18 πολεμικῶν καὶ 6 πυρπολικῶν προηγεῖτο τῆς μεσοπορείας. Οἱ Τούρκοι ἐκπετάσαντες ὡσαύτως τὰ ἰστία παρετάχθησαν εἰς μάχην ἐν τῷ πορθμῷ. Πνέοντος δὲ ἀνέμου λαμπροῦ τὸ κατάφρακτον τοῦ καπετᾶν πασᾶ, ποιούμενον τὴν ἀναστροφὴν, ἀπέβαλε τὸν δόλωνα αὐτοῦ καὶ τὴν κεραιάν τοῦ φώσωνος, ὥστε ὁ Χοσρέφης οὐριοδρομήσας ὑπεχώρησεν, ἵνα ἐπισκευάσῃ τὰς ζημίας του πόρρου πυρός. Ἡ ὀπισθοχώρησις αὐτοῦ δὲν ἦτο ἐπιτηδεία νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν τουρκικὸν στόλον, τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ὁ ἄνεμος σφοδρότερος γενόμενος, ἐνέβαλε μετ' οὐ πολὺ εἰς ἀταξίαν ἅπασαν τὴν μοῖραν τοῦ Χοσρέφης, ἡ δὲ θεῖα μόνη τῶν ἐπερχομένων πυρπολικῶν ἐπὶ τοσοῦτον κατεπτῆσε τοὺς Τούρκους, ὥστε πολλὰ τῶν πλοίων αὐτῶν, σπεύδοντα ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀπειλήν, συνεχρούσθησαν. Πάντα ταῦτα τὰ κινήματα συνωδεύθησαν ὑπὸ σφοδρᾶτος πυρός, διαρκέσαντος ὥρας πολλὰς, ἀλλὰ μὴ προξενήσαντος ἐκατέρωθεν πολλὴν θραῦσιν· τὸ μικρὸν πυροβολικὸν τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἀτελέσφορον, τὸ δὲ ὀγκῶδες τῶν Τούρκων « ἐφαίνετο ἐντελῶς ἀνόητον » καὶ ἐπὶ τέλους οἱ παρ' ἀμφοτέροις πεσόντες ἄνδρες δὲν ὑπερέβησαν τοὺς 20. Τὸ δὲ ἐσπέρας οἱ δύο στόλοι ἐχώρισθησαν καὶ ἀπῆλθον ζητοῦντες ἀγκυροβόλιον ὅπως ἐπισκευάσωσι τὰς ζημίας ὅσας ἔπαθον. Τῆς ναυμαχίας ταύτης αὐτόπτης ἐγένετο ὁ ἀρχηγὸς τῆς κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀγγλικῆς μοίρας Κ. Κλίνφορτ, τοῦ ὁποίου ὁμως ἀτυχῶς δὲν ἔχομεν τὴν ἐκθεσιν.

Τὴν 28 τὸ ἐσπέρας ἐνῶ ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἦτο προσωρμισμένος εἰς τὸν Γέροντα, οἱ δὲ πολέμιοι πάντοτε μεταξύ Κῶ καὶ Ἀλικαρνασσοῦ, οἱ πρόσκοποι ἐκατέρων, ἀπαντηθέντες περὶ Κάλυμνον, ἤρχισαν ἀκροβολιζόμενοι· ἐντεῦθεν ἀμφοτέροι οἱ στόλοι ἀπάραντες τὴν μὲν νύκτα ἐκείνην δὲν ἀπνητήθησαν τὴν δ' ἐπιούσαν πρωτὴ ἐξημερώθησαν οὐ πολὺ μακρὰν ἀπέχοντες ἀπ' ἀλλήλων. Οἱ Τούρκοι εὐρέθησαν ἐκ τύχης ἔχοντες πολλὰ πλεονεκτήματα· οὐ μόνον προσήνεμοι ἦσαν, ἐν ᾧ οἱ ἡμέτεροι κατείχοντο ὑπὸ γαλήνης, ἀλλὰ κατὰ τὴν προηγουμένην νύκτα 22 ἑλληνικὰ πλοῖα, ἐν οἷς πέντε πυρπολικά, εἶχον εἰσπλευσεῖ ἐντὸς τοῦ κόλπου τοῦ Γέροντος καὶ ἐκρατοῦντο ἐκεῖ δέσμια ὑπὸ τῆς γαλήνης ἦσαν δ' ἐν τοῖς πλοίοις αὐτοῖς οἱ πρῶτιστοι τῶν Ἑλληνικῶν μαχητῶν. Ἐκεῖ ἦτο ὁ Μιαούλης, ἐκεῖ ἦτο ὁ Γ. Σαχτούρης καὶ ὁ ναύαρχος τῶν Σπετσῶν Ἀνδρουτσος, καὶ ὁ ἀντιναύαρχος τῆς αὐτῆς

νήσου Ἰωάννης Α. Κυριακός, καὶ ὁ Ἀντώνιος Κριεζῆς, καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Τομπάζης, καὶ ὁ Ἀναστάσιος Τσαμαδός καὶ ὁ Ἀνάργυρος Λεμπέσης. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ὁ στόλος τῶν πολεμίων οὐ μόνον εἶχεν οὐριον τὸν ἄνεμον ἀλλὰ καὶ ἠνωμένος ἦτο· ὁ δὲ ἡμέτερος οὐ μόνον ἀκινήτων διετέλει, ἀλλὰ καὶ διηρημένος. Ἐν ταύτῃ περιπτώσει δὲν ἦτο δύσκολον νὰ ἐνοήσῃ ὁ Ἰβραὴμ πασᾶς τί ὄφειλε νὰ πράξῃ. Ἐκπέμφας τὸ δεξιὸν αὐτοῦ κέρας πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ Γέροντος, φρεγάδας, δρόμωναί καὶ πάρωναι, εὐλόγως ἤλπισεν, ὅτι δι' αὐτῶν θέλει συλλάβει ἢ καταστρέφει τοὺς αὐτοῖσι μανδρευθέντας Ἕλληνας, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, συγκειμένης τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ στόλου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὑπὸ τοῦ Χοσρέφ πασᾶ ἀγομένης, συνεῖχε τὸ μεγαλύτερον τοῦ στόλου μέρος καὶ τὸ παρεκώλυεν ἀπὸ τοῦ νὰ δράμῃ εἰς βοήθειαν τῆς μονωθείσης αὐτοῦ μοίρας. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Μιαούλης ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἑαυτοῦ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτοῦ τοῦ σπετσιώτου Ἀναργύρου. Τὸ μὲν διὰ συντόνου ῥυμουλκίας, τὸ δὲ ὄφελόμενος ἐξ ἐλαφρᾶς τινας αὔρας, ἥτις ἤρχισεν νὰ πνέῃ, εἰ καὶ οὐχὶ ἐντελῶς οὐρίας, κατάρθρωσε νὰ ἐξελιχθῇ πᾶσα ἐκείνη ἡ μοῖρα ἐκ τοῦ μυχοῦ ἐν τῷ ὁποίῳ ἦτο ἀποκεκλεισμένη, καὶ ν' ἀντιπαραταχθῇ ἀνετώτερον ὀπωσοῦν κατὰ τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὅστις, καὶ τοι τοσοῦτον καθυπέρτερος ὢν, δὲν ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ, ἀλλὰ περιωρίζετο εἰς τὸ νὰ πυροβολῇ μακρινῶς. Ἀφ' ἐτέρου αὔρα ἐλαφρὰ ἤρχισεν νὰ κινή καὶ τὸν περὶ Λειψῶ, Ἀγαθόνησον καὶ Φαρμακοῦσαν πρότερον ἀμνηχανοῦντα ἐπίλοιπον ἑλληνικὸν στόλον. Περὶ δὲ τὴν δευτέραν μετὰ μεσημβρίαν, πνεύσαντος τοῦ ἀνέμου ζωηρότερον ἄμα καὶ οὐριώτερον, ἤρχισεν ὁ στόλος οὗτος νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν μεμονωμένην αὐτοῦ μοῖραν. Ἐνθεν καὶ ἐνθεν καταγῶδες ἀντήχει πυροβολισμός, ἀμφοτέροι δὲ τῶν πολεμίων αἱ πτέρυγες συνείχοντο ὡς πάντοτε, κυρίως ἐκ τοῦ ἀπὸ τῶν πυρπολικῶν φόβου. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἐμελλε τὸ ὄπλον τοῦτο νὰ περιορισθῇ εἰς ἀπλὴν ἀπειλήν. Τὰ δύο τμήματα τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου κατὰ μικρὸν ἐπλησίαζον, ὁ δὲ Χοσρέφης ἤρχισεν ἤδη νὰ ὑποχωρῇ. Ἄλλ' ὁ ἀγανακτῶν διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ σχεδίου Ἰβραήμης ἐπέμενε πεισματωδῶς, εἰ καὶ ματαίως, ἐκπέμπων τοὺς κεραυνούς αὐτοῦ κατὰ τῶν ἡμετέρων καὶ μὴ πειθόμενος νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Τότε διέταξεν ὁ Μιαούλης νὰ προελάσῃ σπουδαιότερον τὰ πυρπολικά, οἱ ὑδραῖοι Ἰ. Ματρώζος καὶ Γ. Βατικιώτης καὶ ὁ σπετσιώτης Λάζαρος Μουσοῦς πυρπολαῦσι πάρωνα αἰγυπτιακῶν πρώτης δυνάμεως καὶ σώζονται ἐν τῷ πλοίῳ τοῦ Ἀντωνίου Κριεζῆ. Ἡ καταστροφή τοῦ πάρωνος τούτου κατεθρόβησε καὶ αὐτοῦς

τούς Αιγυπτίους. Ἀπτόητος ὅμως ἐνέμενεν ἐν τῷ κινδύνῳ ὁ τῆς Τύνιδος ναύαρχος ἐπιβιβαίων καλλιόστης φρεγάδος 44 πυροβόλων καὶ προκαλῶν διὰ τῆς τόλμης αὐτοῦ καὶ τῆς δεξιότητος τὸν θαυμασμὸν ἐκατέρων τῶν μαχομένων. Ὁ Μιαούλης ἐπαναλαμβάνει τὴν διαταγὴν νὰ προελάσῃ τὰ πυροπολιὰ. Καὶ ἐπέρχεται ὁ ὑδραῖος Γεώργιος Θεοχάρης. Ἡ φρεγάς διὰ ποικίλων στροφῶν καὶ ἀδιακόπων πυροβολισμῶν ἀγωνίζεται νὰ διαφύγῃ τὰς ἀρπάγας τοῦ θρασέου ἀντιπάλου, ἀλλὰ τελευταῖον ἀρπάζεται καὶ ἐν ἀκαρεῖ καταφλογίζεται. Οἱ 400 ἄνδρες τοῦ πληρώματος αὐτοῦ καὶ οἱ 250 ἄραβες στρατιῶται, ὅσοι εἶχον ἐπιβιβασθῆ ἐπὶ τοῦ σκάφους ἐκείνου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, οἱ μὲν ἐκάησαν, οἱ δὲ ἐπνίγησαν, οἱ δὲ συνελήφθησαν ζῶντες καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων ἦτο καὶ ὁ γενναῖος ναύαρχος καὶ οὐκ ὀλίγοι ἄξιωματικοὶ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ. Ἐκλινε δὲ ὁ ἥλιος περὶ τὴν δύσιν αὐτοῦ καὶ οἱ πολέμιοι κατέφυγον ὀριστικῶς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ καὶ τῆς Κῶ. Οἱ δὲ ἡμέτεροι, ἀραιωθέντος ὡπασοῦν τοῦ καπνοῦ, ἤρχισαν ἀναζητούμενοι καὶ ἀριθμούμενοι. «Τρύπια ἦσαν τὰ πανιὰ ὄλων, ἴστορεῖ ὁ Ἀνρόγυρος, τὰ ἐξάρτια ἐκυμάτιζον εἰς τὸν ἀέρα, αἱ δὲ κεραῖαι μεσοβαστούνται· μόλις δὲ τὰ σημεῖα τῶν ναυάρχων φαίνονται τὴν ἀπαριθμησὶν προκαλοῦντα, ὅλοι ἀποκρίνονται, καὶ εἰς τὴν κλησὶν οὐδεμία ναῦς ἐμπόλεμος τῶν χριστιανῶν ὑστερεῖ. Μόνον τὰ πυροπολιὰ ἀπεχαιρέτισαν τοὺς συναδέλφους των ἀντὶ τοσοῦτων καὶ τηλικούτων θυμάτων τουρκικῶν, ὅσα ἐκείνην τὴν ἡμέραν κατεβρόχθισεν ὁ ἀχανὴς πόντος. Ἄσιτοι ἦσαν ὄλην τὴν ἡμέραν, μαῦροι δὲ ὡς ἂν τὴν πίσσαν ἀπὸ τὴν πυροκονίαν καὶ τοῦ ἄρεος τὸν σφαδασμὸν. Ναῦται, τριήραρχοι καὶ ναύκληροι κατεκλίθησαν εἰς τὸ δειπνοποιῆσαι, ὄψον δὲ προσεφέρετο ἄρτος καὶ ὀλίγα ἐλαῖα εἰς ὄλους· φαιδρὰ ὅμως τὰ πρόσωπα τούτων ἐγένοντο, ἐδόξασαν δὲ τὸν Θεὸν τὸν δωρήσαντα εἰς αὐτοὺς τὰ νικητήρια καὶ φεισθέντα τῶν ὑπερμάχων τῆς τοῦ Χριστοῦ πίστεως, ἐξ ὧν ὀλίγοι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπαθον τραυματισθέντες, ὀλίγιστοι δὲ νεκροὶ ἔπεσον.»

Μετὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην οἱ δύο τῶν πολεμίων ἀρχηγοὶ ἀπελπισθέντες ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διαπεράσῃ εἰς Κρήτην, ἐπανῆλθον εἰς τὸ κατὰ τῆς Σάμου ἀρχαῖον αὐτῶν βούλευμα, καὶ τῇ 1 Σεπτεμβρίου ἐπέπλευσαν ἐπ' αὐτὴν συνεπαγόμενοι 200 περίπου πολεμικὰ καὶ φορητὰ πλοῖα μικρὰ τε καὶ μεγάλα, τὰ ὁποῖα συμπυκνούμενα ἐνίοτε ἐσχημάτιζον ἀληθῶς ἐν τῷ πελάγει κινούμενον δάσος· ἀλλ' εἰς μάτην ἠγωνίσθησαν ἐπὶ 10 περίπου ἡμέρας, ἀπαντῶντες ἐκάστοτε τοὺς ἡμετέρους ἀντιπαρατασσομέ-

νοὺς εἰς τὴν περὶ τὴν Σάμον θάλασσαν, καὶ ἀπελθόντες εἰς Μιτυλήνην ἐχωρίσθησαν ἐκεῖ περὶ τὴν 20 τοῦ μηνός. Καὶ ὁ μὲν καπετὰν πασᾶς ὑπεχώρησεν εἰς τὸν Ἑλλησποντον, ὁ δὲ Ἰβραῖμ πασᾶς, εἰς ὃν ὁ ἀρχιναύαρχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατέλιπε 15 ἐκ τῶν ἰδίων πλοίων, ἤρχισε καταπλέων πρὸς τὴν Κῶν καὶ τὴν Ἀλικαρνασσόν. Ἀλλὰ διωκόμενος ὑπὸ τῶν ἡμετέρων καὶ ἀπολέσας ἕνα πάριον καὶ ἕνα δρόμωνα, διὰ τῶν πυροπολικῶν καταστραφέντας, ἠναγκάσθη πάλιν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Μιτυλήνην, καὶ μόλις τὴν 9 Ὀκτωβρίου ἐπιτυχῶν οὐρίον ἄνεμον, καὶ διαφυγῶν τὸν ἑλληνικὸν στόλον, εἰσέπλευσεν εἰς Κῶν. Ἐκεῖ ὁ Ἰβραῖμ πασᾶς ἀνεπλήρωσε μὲν τὰ κενὰ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ διὰ 5,000 Αἰγυπτίων ἐξ Ἀλεξανδρείας προσελθόντων, ἐτιμώρησε δὲ τινὰς τῶν κυβερνητῶν, ὅσους ἐξήλεγε μὴ ἐκπληρώσαντας προσηκόντως τὸ καθήκον. Ἀπηγχόνισεν ἕνα ἐξ αὐτῶν τοῦ ὁποῖου τὸ πλοῖον ἐπυροπολήθη καὶ ὅστις ἐγκατέλιπεν αὐτὸ πρὸ τῆς ἐσχάτης ἀνάγκης. Ἄλλος δὲ ἐπὶ ἀτολμία φωραθεὶς ἐρραβδίσθη ἐπὶ τῆς πρῶτης. Καὶ ἔπειτα ὁ Ἰβραῖμ ἐπέμεινε νὰ περάσῃ εἰς Κρήτην. Οἱ δὲ ἡμέτεροι ἠγκυροβολημένοι ὄντες εἰς Λέρον καὶ μαθόντες ὅτι ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κῶ πρὸς νότον, ἔδραμον ἀμέσως τῇ 28 εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ. Καὶ τὴν μὲν 29 ἀπαντήσαντες μεμονωμένον ἐν τῶν σκευαγωγῶν αὐτοῦ (Ἰσπανικόν) φέρον ἵππους καὶ στρατιώτας συνελθόντες αὐτὸ μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν· τῇ δὲ 1 Νοεμβρίου ἀπήντησαν ὀλόκληρον τὸν στόλον, ὑπὴν μὲν 10 μόλις μίλια ἀπέχοντα τοῦ μεγάλου κάστρου τῆς Κρήτης, καὶ ἔχοντα κατὰ μέτωπον μὲν τὰ μεγαλύτερα πολεμικὰ, ὀπισθεν τὰ μικρότερα καὶ ἐν τῷ μέσῳ τὰ σκευαγωγὰ. Τέσσαρα πυροπολιὰ ἀγωνισθέντα νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τρεῖς φρεγάδας καὶ ἕνα πάριον, ἀπέτυχον μὲν, ἐπήγαγον ὅμως τὴν τροπὴν ὀλοκλήρου τοῦ στόλου. Τὴν δὲ ἐπιούσαν, πνεύσαντος ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἀνέμου σφοδροῦ, ὁ ἑλληνικὸς στόλος, περὶ τὴν Κάσον εὐρισκόμενος, συνέλαβεν ἱκανὰ σκευαγωγὰ διαφόρων σημαῖων φέροντα ἵππους, στρατιώτας καὶ παντὸς εἶδους ἀποσκευὰς. Ὡς ἐκ τῆς τρικυμίας δὲ ταύτης ὁ ἐχθρικός στόλος διεσπάρη τῆδε ἀκακίᾳ· καὶ πολλὰ μὲν τῶν σκευαγωγῶν αὐτοῦ ἐναυάγησαν, τὰ δὲ ἄλλα κατέφυγον εἰς Ρόδον, εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀλεξανδρείαν. Ἐὰν ὁ ἑλληνικὸς στόλος ἐξηκολούθει θαλασσοδρομῶν, ὁ Ἰβραῖμς ἦτο ἀδύνατον νὰ περάσῃ. Δυστυχῶς τὰ μὲν πληρώματα ἔπασχον δεινὰς στερήσεις, τὰ δὲ σκάφη ἐπὶ τρεῖς ὄλους μῆνας, ἀδιακόπως σχεδὸν ναυμαχοῦντα καὶ ποντοποροῦντα ὑπέστησαν ζημίας οὐ μικρὰς.